

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R.P. Clavdii Aqua-Vivae Societatis Iesv Præpositi
Generalis V. Meditationes In Psalm. 44. et 118**

Acquaviva, Claudio

Coloniæ Ubiorum, 1616

Aleph, id est, Doctrina. Octonarius primus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-50645](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-50645)

⌘ Aleph, id est, Doctrina.
Octonarius primus.

1 **B**eati immaculati in via : qui
ambulant in lege Domini.

2 Beati, qui scrutantur testimonia
eius : in toto corde exquirunt
eum.

3 Non enim qui operantur iniqui-
tatem, in vijs eius ambulaue-
runt.

4 Tu mandasti mandata tua custo-
diri nimis.

5 Vtinam dirigantur viæ meæ, ad
custodiendas iustificationes tuas.

6 Tunc non confundar, cum per-
spexero in omnibus mandatis
tuis.

7 Confitebor tibi in directione
cordis : in eo, quod didici iudi-
cia iustitiæ tuæ.

8 Iustificationes tuas custodiam :
non me derelinquas vsquequa-
que.

K I Beati

I Beati immaculati in via: qui ambulat in lege Domini.

HEBRAEA vox immaculati, significat sincerum, sine macula, perfectum, cui nihil desit: quo indicatur, & quales esse oporteat, qui ambulare desiderant in lege Domini, & quales faciat ipsa legis observatio. Sed beati, inquit, in via: & qui ambulant in lege Domini. Audis viam, audis ambulare, audis legem, audis Dominum. Hæc omnia plena sunt doctrinis, iuxta primam literam, vnde psalmus inchoatur. Nam via primum dicit tendentiam, vnde monemur, vt aduertamus, quo via ducat. Etenim de quibusdam dictum est. Errauerunt in solitudine in inaquosam viam ciuitatis habitaculi non inuenerunt. Et item. Labor stultorum affliget eos, qui nesciunt in urbem pergere. Quomodo enim nisi stultissimi sunt, qui ab itinere regio, deuiantes, ad illam Metropolim, quo noster cursus indeclinabiliter semper debet esse directus, non poterunt peruenire. Siquidem extra viam aberrare (nam pergere non est) neque scire quo tendere laborem habet, fatigationem habet: mansuetudinem, requiemque non habet. Alleluia semper tibi canetur, Pater misericordiarum, qui docuisti nos, & quo tendenda via in qua sit, & qua via pergendum. Quanta Philosophi ineptè, quam multa acutè

Via primū significat tendentiam.

Pf. 106.

Eccl. 10.

Cass. col.

24. c. 24.

Beatitudo
via in
quo sita.

dem, sed inutiliter de finibus bonorum, & malorum, de ipsa beatitudine differunt? Ita vani, ita cæcutientes, ita inter se dissidentes, vt doctissimus Romanorum Varro in libris de Philosophia, teste S. Augustino, ex eorum principijs, & placitis ducentas octoginta octo sectas enumerat, quæ de beatitudine esse possent. Gratias tibi Doctor veritatis, Magister omnium, dux cæcorum, qui de cæcis videntes facis, gratias tibi semper. En habemus vnico verbo abs te, in quo nostra beatitudo consistat in via. Beati, inquis, immaculati in via, qui ambulant in lege Domini. Hæc est beatitudo viæ, quæ ad beatitudinem Patriæ ducit. Quam multiplex via, quam vna? Vna, quia immaculatum esse, sincerum, integrum, perfectum, & in lege tua ambulare beatum facit. Multiplex, quia in eadem vna via beati sunt pauperes Spiritu, beati mites, beati qui lugent, beati qui esuriunt, & sitiunt iustitiam, beati misericordes, beati mundo corde, beati pacifici, beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam.

Secundò, via dicit fatigationem, vt proinde leuamen aliquod necessarium sit. Est autem ipsa confortatio, & alleuatio inspirationis internæ. Dormitauit anima mea prætrædio: haud dubium ex fatigatione itineris. Verum audi remedium. Confirma me in verbis tuis. An tibi aliud vel pa-

Ciu. l. 19.

c. 1.

Mitt. 5.

Secundò
via affert
fatigationem.

Psal. 118.

Psal. 28.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Serm. 32. in Cant. ti, vel petere videtur, qui hoc petit, quam vt diuina inspiratione, diuinoque aloquio roboretur? De quo pulchrè S. Bernardus. Ergo vbi contingit tale aliquid pati, si miserus Dominus appropiet nobis in via, qua ambulamus, & incipiat loqui de celo, qui de celo est; nec non fauorabile quipiam cantare nobis de canticis Sion, narrare etiam de Ciuitate Dei, de pace ciuitatis, de æternitate pacis, de statu æternitatis, dico vobis erit pro vehiculo animæ dormitanti, & pigritati læta narratio, ita vt pellat omne fastidium ab animo audientis, & à corpore fatigationem.

Psal. 136. Tertiò requirit lumen: nam in tenebris ambulare errorem habet, & tardum non progressum: sed ipsa lex lux est. Aperiri Domine oculos nostros, ne clausi etiam sparsam lucem tuam non videant: ne impingamus, & offendamus, quia lux non ceoritur à nobis. Sana eos collyrio tuo, vt lucem aspicere possint, & viam cernere qua gradiuntur; & offendicula vitare, que occurrant. Dic, & iussu tuo fiet. Dic Angelis sanctis, Viam facite, præbete iter, declinate de semita, auferite offendicula, & via populi mei, vt cum lapidibus regionis sit pactum nostrum. Et te preparante viam populi tui, eligantur, id est, semoueantur, lapides offensionis: quo fiet, vt luce tua splendente, itinere complanato, semotis lapidibus, atque offendiculis, viam mandatorum

Tertiò requirit lumen:

Isa. 57.

Iob 5.

Isa. 62.

Psal. 118.

tuorum inoffenso curramus pede.

Quartò, sed & aliud nobis præbet documentum, quod sumus in via: Nimirum nondum in patria, nondum in tuto. Cauendum ergo, quia latrunculi iter nostrum obsident, vt nos de via abreptos, a que in syluas ablatos pro suo arbitratu spolient, furentur, mactent, & perdant. Heu quàm infelix conditio. Aliquid solatij, quod in via sumus; sed nulla securitas, quod nondum peruenimus: adhuc periclitamur. In via, inquit, qua ambulabam, absconderunt laqueum mihi, & rete expanderunt pedibus meis, & foueam foderunt, vt caperent me. O speculator summe, qui oculos lucidissimos apertos te habiturum super nos pollicitus amantissimè es, attende, & respice de caelo. Da luxuriam, vt laqueos videamus: da pennas, vt euadamus: quia frustra iacitur rete ante oculos pennatorum.

Tria enim ista perpetuò animæ inquirenda sunt, ait S. Bernardus, Via, in qua ambulet; cautela, qua ambulet; mansio ad quam ambulet. Via ipse es Iesu benignissime, qui dixisti, Ego sum via. Via lex tua, in qua, & per quem ad te pergimus. Via, cursus vitæ huius, quem breuissimo spatio percurrimus, quâ tum libet eius fuerit prolixus vapor. Cautela vero, accurata gressuum nostrorum obseruatio: quia in medio laqueorum positi non difficile capi-

Quartò monet nō esse nos in Patria.

Psal. 139.
Ibren. 1.
Psal. 56.

Pron 1.

Tria anima perpetuò inquirenda.
S. Bern.

ser. 33. in Cant.

Primò via per quâ.

Io. 14.

secundò cautela

qua.

Ephes. 3.

mur: vt sciamus cautè ambulare, quoniam dies mali sunt, vita breuis, via periculosa: proinde vt non insipientes, sed vt sapientes ambulemus.

Tertiò
mansio ad
quã am-
bulet.
Psal. 15.

At mansio, ad quam per hanc viam tēdimus, Patria est omnino desiderabilis, desideriorum omnium terminus, & adimpletio. Adimplebimur quippe lætitia cum vultu tuo: delectationes in dextera tua vſque in finem. Propterea securus de via admones, qui de termino securus pronuntias: vt de te meritò Sanctorum tuorum quispiam dixerit. Magna itaque promissit, qui magna præcipiendo docuit, vt magnitudo muneris ad fortitudinem incitaret laboris. Si ergo in mentem venerit assidue mansio, ad quam ambulamus, delectabit iugiter & via mandatorum, per quã eò currimus.

Quintò,
necessa-
rius in via
ad currendum,
cibum nimirum,
quo alimur,
roboremur,
confortemur,
atque in
cursu incitemur.

Quintò, aliud intelligimus in via per necessarium ad ambulandum, præcipue verò ad currendum, cibum nimirum, quo alimur, roboremur, confortemur, atque in cursu incitemur. Si enim ieiuni pergimus, deficimus in via. Nam & Elias, vt ambularet vsque ad montem Dei Horeb ab Angelo excitatus, quæ ille parauerat comedit, & bibit: atque in ea fortitudine roboratus grandem viam perficere valuit. De quo cibo spirituali S. Dionysius in Epist. ad Timotheum ita philosophatur, egregie ostendens, quæ ex cibo commoda oriantur. Dicimus, in-

Ep. 9.

qui, escam omnem vim habere perficien-
 di, quos nutrit, dum imperfectum illorum
 atque indigentiam replet, & infirmitatem
 curat, vitamque custodit, & reuiuiscere
 facit, ac renouat; & vitalem illius iucundi-
 tatem, copiamque largitur; prorsusque mœ-
 stitiæ, & imperfectionis omnis expultrix,
 heretice verò, ac perfectionis indultrix est.]
 Est autem cibus hic noster, quo alimur, &
 viuificamur, tum ille, de quo tu Domine
 panis viuus, & vita ipsa dixisti, [Meus ci-
 bus est, vt faciam voluntatem eius, qui mi-
 sit me: is enim verè roborat, & vires au-
 get; tum Scripturarum sanctarum frequēs
 meditatio. Quia verbum tuum panis est
 vitam præstans, & fortitudinem augens;
 tum præcipue panis supersubstantialis, &
 viuificus, caro videlicet tua, quam in mul-
 titudine dulcedinis tuæ Spiritui nutriendo,
 confortandoque parasti, non vtique mi-
 nisterio Angelorum de aereo cælo, vt Pa-
 tribus exhibens manna, sed de cælo cælo-
 rum tua potentia panem vitæ ministrans.
 Idcirco & de ijs, quos labor stultorum af-
 figit: cum dictum esset, Errauerunt in so-
 litudine in inaquoso. viam ciuitatis habi-
 taculi non inuenerunt, subiunctum est,
 Esurientes, & sitientes, anima eorum in
 ipsis defecit. At contra tuis, & qui in viâ
 ambulant, cum excelsa prædicatione di-
 ctu est. Venite, comedite de panibus meis,
 & bibite vinum, quod miseri vobis.

*Ioan. 4.**Exod. 16.**Eccl. 2.**Psal. 106.**Prou. 6.*

K 4.

Quod.

Ambulare quid sit. Quod autem dicitur, ambulare, quid est nisi progredi? Non enim licet stare, & sedere: sed necesse est perpetuò ambulantes ad anteriora progredi. Qui enim nō proficit, ait S. Leo, deficit: & qui nihil acquirit, non nihil perdit, quia scilicet non progredi regredi est. Refectis ergo huiusmodi cibis semper progrediendum est, & de claritate in claritatem transeundum; affectibus nimirum semper purioribus ad eum, qui vbiq̄ue est præsens, non pedibus accedendum. Hoc est ergo in lege Domini ambulare, quod beatum in via, etiam in valle lacrymarum facit, ducendum quandoque ad montem gaudiorum. Sed, quod magis mirere, id euenit in hac via spirituum pedibus nostris, quod in corporalibus nusquam inueniri potest: vt expeditiores sint vincti; imò sine vinculis ambulare non possint. De quibus Sapiens, Inijce fili mi, pedem tuum in compedes illius, id est, Sapientiae, & in torques illius collum tuum: & erunt tibi compedes eius ad protectionem fortitudinis, & bases virtutis; & torques illius in stolam gloriae.

13. ep. 25. Quis non exclamet cum Cypriano ad Martyres (quādo affectus habere pro Christo ligatos genus Martyrij est) o pedes feliciter vincti, qui itinere salutari ad Paradisum diriguntur.

Quantum Dei donū Sed vbi ambulandum? in lege, inquit, Domini. Extra eam non est via, sed inuita.

Non

Non progreditur quis, sed inani circuitu *lex Domi-*
 fatigatur. Eam habere, & seruare quantæ *ni.*
 pacis, quantæ gloriæ est? vt de ea dixerit
 Dominus. Hæc est vestra sapientia, & in- *Deut. 4.*
 tellectus coram populis, vt audientes vni-
 uer a præcepta hæc dicant, En populus sa-
 piens, & intelligens, gens magna. Vides
 quam excelsum faciat apud omnes popu-
 los vt sapientiæ, & intellectus nomen af-
 ferat? vt præconijs inter omnes effêrat, &
 magnam denominet legem habere Dei?
 Non enim cuiuslibet legislatoris lex no-
 stra: non Lycurgi, aut Platonis, aut cu-
 iuslibet hominis lex nostra est, sed lex Do-
 mini, Eius nempe, qui & naturalis est Do-
 minus, cui subiectio in totum debetur; &
 prima est rectitudinis regula, cui conformemur,
 & solus custodientiũ largissimus *Exod. 13.*
 remunerator. Hanc Dominus ipse semper *Psal. 1.*
 in ore habendam iubet: hanc qui medita-
 tur, erit tanquam lignum, quod plântatum
 est secus decursus aquarum, quod fructum
 suum dabit in tempore suo, nec foliũ eius
 defluet. Seruatur autem ab ijs, qui impe-
 dimenta remouent, qui carnales quoscun-
 que affectus diuinæ legis custodiæ postpo-
 nunt: sicut scriptum est. Qui dixit Patri suo
 & Matri suæ nescio vos, & fratribus suis *Deut. 33.*
 ignoro vos, & nescierunt filios suos, hi cu-
 stodierunt eloquium tuum, & pactum tuũ
 seruauerunt. Iudicia tua, ô Iacob, & le-
 gem tuam, ô Israël. Non sanè quam ipse

condidisti, sed quam à Domino accepisti. Tua enim ideo dicitur, quia tibi, ad te, & pro te data est.

2 Beati, qui scrutantur testimonia eius.

Scrutari
quid sit.

TESTIMONIA idem esse, ac præcepta, & legem, toto hoc psalmo manifestum est, quam ut longa explicatione indigeat. Quare idem erit, ac si dicatur, Beati, qui legem eius meditantur, ac perscrutantur. Legem autem scrutari, est diligentissime inspicere, & inuestigare. Non enim leuiter, ac perfunctorie legem Dei meditari

*Homil. 2.
de verb.
Isa. Vidi
Dominū.*

debemus, sed perscrutari. Qua de re affert S. Chrysostomus elegantissimam de aurifodinis similitudinem: in quibus si vel tantillum signi apparuerit eius venæ, omnia & arenam, & puluerem diligentissime scrutamur, peruestigamus, excutimus, cum tamen sæpè labor frustra assumatur. Quid ergo cure ponendum in lege Domini, & sacris Scripturis perscrutandis, in quibus nihil adeo minutum, & exiguum videtur, quod non certissimo, opulentissimoque thesauro plenum sit? Sed non arbitrator sine causa legem testimonia dictam, & tabernaculum testimonij, vbi lex recitata erat.

*Exod 25.
27. &c.*

Lex Testi-
monium
Dei, quia
testatur.
primum

Primum quidem, quia per eam contestabatur Dominus, palam declarans quid fieri, quid non fieri vellent: ut tibi, Contestabor te populum: & alibi, Contestabor te Israel.

Israel.
 Secundo, quia lex ipsa testimonium est Dei volū-
 diuinæ prouidentie, & sapientie, qua tatem.
 nos gubernat. Si enim pluuias dare, & *Exod. 19.*
 tempora fructifera, quæ ad naturalia spe- *Psal. 80.*
 ctant, appellat Paulus testimonia diuinæ Secundo,
 prouidentie, quanto magis per doctrinā, prouide-
 & legem ostendit Dominus nos, nostra- *tiam.*
 que sibi esse cordi? Non enim iuxta *Act. 14.*
 pientes illos circa cardines cæli perambu- *Iob. 22.*
 lat, nec nostra considerat, sed instruit
 nos accuratè, ac dirigit, in via statuit,
 gressus dinumerat, & ad Patriam ducit.
 Et, quod maius prouidentie signum,
 quam vt nos deuios corrigat, tortuosos
 dolet, rectosque faciat: & quasi torno le-
 gis tortuositates, asperitates, & inæquali-
 tates complanans suis præceptis, imò
 manibus aureis, ac tornatilibus ad simili-
 tudinem sui efformet? Nonne si quis le- *Cant. 5.*
 gem, ac testimonia hoc modo conside- *Psal. 143.*
 ret, exclamabit, Quid est homo, quia
 innotuisti ei, te ipsum scilicet manifestā-
 do? aut filius hominis, quia reputas *Psal. 93.*
 eum, ipsum doctrina, & institutione tua
 reformando? Et item, Beatus homo,
 quem tu erudieris Domine, & de lege
 tua docueris eum, vt mitiges eam diebus
 malis.
 Tertio est testimonium suauitatis, quod *Tertio,*
 dulcius sapit. Nihil enim ita diuinam dul- *suauitatē.*
 cedinem manifestat, quam quod nos inde-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Psal. 24. fessa longanimitate suis legibus emolliat, atque perficiat. Dulcis, inquit, & rectus Dominus, propter hoc legem dabit delinquentibus in via. Rectus in se, dulcis pro me: in altero sibi complacet, in altero cōsulit mihi: utrobique bonus, & misericors

Psal. 144. ac miserator, patiens, & multum misericors. Propter hoc, ait, legem dabit delinquentibus in via. Quid est, Propter hoc? nimirum quia dulcis, & rectus. Ecce dulcedo, & rectitudo in causa sunt, ut legem det delinquentibus in via, hoc est, qui alioqui à via aberrant, & in usu vitæ huius atque conuersatione à rectitudine deflectunt. Hæc itaque testimonia versanda sunt, iugique meditatione scrutanda. Sine enim te, Deus meus, vera luce, ac sapientia recti esse non possumus. Nec sine causa insignis ille Dux, Minister, ac successor Moysi Iosue, etiam recedente Mose ad negotia populi, de tabernaculo testimonij non recedebat; ut indicaret, idem nobis semper faciendum ob perpetuam erga te deuotionem: & cum magna aggressuri sumus, ad quæ peragenda tuo & lumine indigemus, & brachio, ceteris despectis, ad legem magis, atque ad testimonium curandum.

Exod. 33. Quarta, si legem consideremus secundam eam partem, quæ figuras, & prophetias continet, caeremonias, & huiusmodi, videtur mihi iure appellari testimonium, quia

Quarto, quia restatur, & præannuntiat Christum.

quia C
Christi
lia præ
bent:
men si
perfecti
ostende
bant, qu
legem i
Nam qu
rat legi,
Deus si
nem car
uit pecc
implere
carnem
tum.

In e
R
Vrfu
R
grin
us prole
simus sis
rationer
uenit,
es, quia
via non
rendus a
parte qu
rendus t
quod ex
est. Int

quia Christum hæc omnia testata sunt, Christum præloquuta. Nec etiam moralia præcepta testimonium ipsi non exhibent: quia cum impleri deberent, nec tamen sine gratia possent, cum nihil ad perfectum ducerent, sed tantum peccatum ostenderent, illum sine dubio proclamabant, qui autor gratiæ peccatum tolleret, legem impleret, perfectionem præstaret. Nam quod, ait Apostolus, impossibile erat legi, in quo infirmabatur per carnem, Deus filium suum mittens in similitudinem carnis peccati, & de peccato damnavit peccatum in carne, ut iustificatio legis impleretur in nobis, qui non secundum carnem ambulamus, sed secundum Spiritum.

Hebr. 7.

Rom. 8.

In toto corde exquirunt eum.

Rursus absentia, rursus via, rursus peregrinatio. Hei mihi, quia incolatus meus prolongatus est: & cum ipse præsentissimus sis, qui das omnibus vitam, & inspirationem, & omnia: in quo vivimus, movemur, & sumus, querendus tamen nobis es, quia Deus absconditus: quia positus in via nondum revelas faciem tuam. Querendus autem sine termino, quia & si ex parte quaeris, & ex parte inueniris, querendus tamen semper, donec euacuato, quod ex parte est, veniat quod perfectum est. Interim præscribitur nobis, Querite

Psal 119.

Act 17.

Exquire-
dus Do-
minus
semper.

1. Cor. 13.

Psal. 104.

*Bernard.
ser. 84. in
Cant.*

Psal. 104.

*Ex toto
corde.*

Psal. 76.

Psal. 26.

*Quid sit
toto corde.*

Dominum, & confirmamini, quærite faciem eius semper. Neque extundit desiderium sanctum felix inuentio, sed extendit. Et vbi que ipsum quærare lætitiã conciliat, iuxta quod scriptum est, laudamini in nomine sancto eius, lætetur cor quærentium Dominum. Quomodo enim lætetur quærens, qui nondum inuenit, quod quærit, nisi quia ipsa quæsitio non solum ex parte inuenit, sed etiam spem perfectæ inuentionis parit, spes autem lætitiã? Exquirendus autem in toto corde, quasi scrutari testimonia totò corde quærare faciã; & toto corde exquirere moueat, & accendat ad testimonia perscrutanda, in quibus Dilectum anima inuenit: quæ etiam in nocte huius vitæ, & tentationis Deum exquirat manibus: & interim, dum plenè teneat, habet solatium suum. Memor fui Dei, & delectatus sum, o facilem, & parabilem rationem. Quæritur cum anxietate Sponsus: & cuius quæsitio non est sine dolore, atque suspirio; eius tamen ipsa memoria delectat. Et habetur ergo, & quæritur, sed alio, atque alio modo. Habetur, quia diligitur, quia desiderio tenetur, amoris brachijs astringitur; & tamen delectabilius quæritur, quia semper quæritur. Tibi Domine dixit cor meum, exquisiuit te facies mea, faciem tuam Domine, requiram. Sed quomodo quærendus es, vt lætemur in toto corde. Quid est in toto corde? corde

de mag
toto co
num ex
bus vi
re volu
tamen
mission
ne: quia
beo, nu
num qu
ad alia
qui non
corde qu
Et aqua
Nazianz
denda e
cor deri
vt ad vn
S. Augu
cupata v
verberat
per amo
quam se
pheta) d
tu meo
labo ad
est, super
nocte, &
ritum r
non exp
in toto
quærens

de magno, & animo volenti. Quid est in
 toto corde? Diliges, ait, Dominum Deum *Luc. 10.*
 tuum ex toto corde, ex tota anima, omni-
 bus viribus. & hoc quis capiat? Si expone-
 re voluero obtunderetur potius sapor. Sed
 tamen toto corde exquirere, est sine inter-
 missione, sine remissione, sine diuisione:
 quia nunquam cessare à quærendo de-
 beo, nunquam lentè, & frigidè omne bo-
 num quærere, nunquam diuiso corde, vt
 ad alia deflectat. Non toto corde quærit,
 qui non tota plenitudine quærit: non toto
 corde quærit, qui alia simul concupiscit.
 Et aqua quæ pluribus vijs spargitur (inquit
 Nazianzenus) ad altiora non assurgit: clau- *Nazian.*
 denda est, obturanda est via, ne ad alia *in praece.*
 cor deriuetur. Amores multi obstruendi, *ad Virg.*
 vt ad vnum confluat. Certè animam suam,
 S. Augustinus alloquitur. Iam ergo diu oc- *Aug. in*
 cupata vixisti, & desideriorum diuersitate. *Pf. 145.*
 verberata portas plagas, sauciata, diuisa
 per amores multos, vbique inquieta, nul-
 quam secura. Anima mea (inquit Pro- *Isai. 26.*
 pheta) desiderauit te in nocte, sed & spiri-
 tum meo in præcordijs meis de mane vigi-
 labo ad te. Audis animam, & spiritum, id
 est, superiorem mentis portionē etiam in
 nocte, & tenebris Deum desiderare, & spi-
 ritum in præcordijs ad illū vigilare. Quid
 non expergisceris, o anima mea, quærere
 in toto corde Deum tuum? quem vtique
 quærere non lassaberis, sed assidentem
 forti-

*Sap. 6.**Apoc. 3.**Ioan. 4.*

foribus tuis inuenies illum : inquisitione lætaberis, qualicunque inuentione, quantum fat est in hac vita, etiam summis labijs libando reficieris, donec ad plenitudinē fontis admiffa inde toto pectore haurias vnde nusquam fitias, perpetuò inebrieris, in æternum viuas : quia ipse est fons vitæ, & sempiterni luminis.

3. Non enim qui operantur iniquitatem, in vijs eius ambulauerunt.

VOx hebræa non modò iniquitatem significat, sed etiam peruersionem, fraudem, stultitiam : quæ rectissimè quadrat in eos, qui viam Domini derelinquunt. Dicuntur autem, qui iniquitatem sectantur, non ambulare in vijs Domini : quod perinde est, ac si dicas, Iniquitas iustitia esse non potest, nec retortuositas rectitudo. Ex quo etiam latenter indicatur, quoniam beatos dixerat eos, qui ambulant in lege Domini illos è contrario, qui iniquitatem operantes in vijs eius non ambulant, omnino miseros esse. Quorum miseria eo magis miseranda est, quod cum peruersitatis indiuidua sit comes miseria, isti peruersi non solum mali esse volunt, & miseri nolunt, quod fieri non potest, sed ideo volūt mali esse, ne miseri sint. Via autem hæc impiorum, quam Scripturæ tenebrosam vocant, spinarū, & fouearum plenam, à iustorum semitis, quæ quasi lux splen-

Miseri,
qui pec-
cant.

*S. Aug. in
Psal 32.
Via pec-
catorum
qualis.
Prou 4.*

splendent, & via differt, & termino. Termino quidem, quia hæc in luctus, tenebras, & mortem definit; illa verò ad æternam lætitiã, lucem, vitamque terminatur. Nam etsi via impiorum præ cœcitate cordis, & affectus peruersitate ipsis, vt Sapiens loquitur, complanata lapidibus videatur (id est, strata, atque percommoda) *Eccles. 21.* in fine tamen illorum, inquit, inferi, & tenebræ, & pœnæ. Vides quam dispar exitus viae vtriusque. Sed & in hac ipsa via, quas difficultates, quas miserias experiantur pulcherrimè apud Iob describitur. *Iob. 18.* Qui postquam dixit de extinctione ignis, & lucernæ impij, subdit. Arctabuntur gressus virtutis eius (qui scilicet fortem se, & in lata via præsumebat ambulare, sed parum est.) Immisit, inquit, in rete pedes suos & in maculis eius ambulat, tenebitur planta illius laqueo (siquidem ab ipsis retis maculis pedem abstrahere nequit, sed de difficultatibus in difficultates, de impedimentis ad impedimenta properat, & quo se magis expedire putat, grauius illigatur.) Et exardescet contra eum sitis (quam utique extinguere nequit.) Videnda reliqua, quæ ibi graphicè Scriptura depingit. Et a *c. 24.* libi. Leuis est, ait, super faciem aquæ, (id est, inconstans, & fluidus, alieno facillè terminabilis, nullo proprio termino consistens.) Maledicta sit pars eius in terra: nec nearum ambulet per viam vinearum: Non est hæc quæ.

via

Marc. 9.

via vinearum cursim præcurrentia. Bonum est nos hic esse. Via vinearum iustis longitudine recta est, latitudine delectabilis, decursibus aquarum irrigua, viriditate grata, florum varietate arridens, pinguis botris foecunda, oliuarum copia curuescens, fructuum vbertate ditissima. Quod idem est, ac si dicas, rectitudine, patientia, & longanimitate insignis, caritatis, & securitatis ope latissima, gratiarum celestium irrigatione, sanctæ spei perpetua possessione virescens, virtutum floribus & orationibus vernans, botris lætitiæ spiritualis inebrians, misericordiæ visceribus pinguescens, bonorum operum fructibus affluens: denique de pomis cæli, de pomis fructuum solis, & lunæ (inde enim fructus, inde poma, quæ Dilecto vetera feruantur, & noua, id est, subinde nascentia) continua vbertate foecunda. At contra, eorum, qui operantur iniquitatem, breuis, & tortuosa, angustia intolerabilis, ariditate sticculosa, siccitate squalida, spinis, ac sentibus horrida, perpetua sterilitate marcidua nulla spiritali vnctione hilaris, fructuum inopia pauperrima, solius egestatis abundans, & diues: vno verbo, ijs omnibus diuitijs, & delicijs carens, quæ de ambulatibus in vijs Domini, indeque beatis breuiter perstricta sunt. Non est proinde illis ambulare per viam vinearum. Quomodo enim id possint quibus, vt stultissimis,

Deut. 33.

Cant. 7.

simis, vberibus, & tribu-
bi vitis non vin-
Tu m-
nim-
ET ni-
mis c-
telligi p-
autem tu-
ferio ini-
custodiri
Sive cum-
fi, vt pa-
tatoribus
principa-
miliu-
lis atern-
minibus
disperdit-
gnum u-
Sive cum-
erat, ma-
exempla
non cont-
minum
ita punie
propter
serpe lab-

simis, nec vinea est? Quomodo enim vinea, ubi nihil plantatum, nihil elaboratum vispiam paret? Tota spinis syluescit, & tribulis stulti vita, & vinea est? Non est ubi vitis virtutis, non botrus boni operis, non vinum lætitiæ spiritualis.

¶ Tu mandasti mandata tua custodiri nimis.

ET nimis mandasti, & mandasti, ut nimis custodirentur. Vtrumque enim intelligi potest, & vtrūque verum est. Quod autem tu mandaueris nimis, id est, valde serio iniunxeris, & volueris valde exactè custodiri, ex multis facile colligi potest. Siue cum transgressionem grauitè punisti, vt patet in Angelis, primis cæli habitatoribus: quos, cum non seruassent suum principatum, sed dereliquissent suum domicilium, in iudicium magni diei vinculis æternis sub caligine referuasti. Et in hominibus, quos cum terra aquis diluuij disperdisti, tametsi per contemptibile lignum iustum misericorditer gubernasti. Siue cum ob id, quod in se malum non erat, malum tamen ob transgressionem, exempla tuæ iustitiæ edidisti. Quis enim non contremiscat, cum videat primum hominum parentem ob solum pomi esum ita punitum, vt paradiso eiectus, & terra propter ipsum maledicta, cum vniuersa illic laboribus, doloribus, & morti addi-

ctus.

*Bernard.
ser. 63. in
Cant.*

*Quam serio māda-
rit Deus
custodiri
mādata.*

*Apparet
primò ex
pœna An-
gelorum.
Apoc. 12.
20.*

*Iudæ. 1.
Secundò,
ex dilu-
uio.*

*Gen. 7.
Sap. 10.*

*Tertiò, ex
pœna rei
non male-
nisi ob
transgres-
sionem.*

Gen. 3.

Etus sit? Cum tamen lignum, quod ipse
 plantaueras, bonum fuisse non dubium
 sit, sed contra præceptum legis tuæ præ-
 sumptum exitium fuit, quia pura, & sim-
 plex obedientia commendata est in præ-
 cepto. Quæ virtus mater quædam est om-
 nium, custosque virtutum in creatura
 rationali, quandoquidem sic facta est, ut ei
 bonum sit subditam esse, perniciosum au-
 tē suam, non eius à quo condita est, facere
 voluntatem. Scientia quippe, & contem-
 platio, ait Nazianzenus, bona est tempe-
 stiue percepta, sed contra obedientiam, &
 mandatorum obseruationem inordinate
 præsumitur. Siue cum ea, quæ parua vi-
 dentur, & leuia non leuiter castigasti. Ec-
 ce Saul, quia sacerdotem, te consulens, non
 expectauit, audiuit à Propheta, Stulte egre-
 sisti, nec custodisti mandata Domini Do-
 mui, quæ præcepit tibi. Sed nequaquam re-
 gnium tuum ultra consurget. Et, cum po-
 pulus contra præceptum tuum prædam
 diripuisset, audiuit secundò. Pro eo, quod
 abiecisti sermonem Domini, abiecit te
 Dominus ne sis Rex. Siue cum ea, quæ
 apud homines nullam mali speciem habere
 videntur, tuo iudicio reprobas, ac po-
 nis. Quis enim tantam cladem timere po-
 tuisset ex numeratione populi, quanta re-
 vera subsequuta est? Siue cum peccata con-
 tra legem tuam admissa, etiam postquam
 remissa sunt, ita seuerè diiudicas. Audierat
 certe

*Aug. de
 Ciu. l. 13.
 c. 20.*

*Ora. 2. in
 Pascha.*

*Quartò,
 & culpa-
 rum, quæ
 leues vi-
 dentur.*

1 Reg. 13

1. Reg 15,

*Quintò,
 & remis-
 sarum.*

certè idem Dauid, Dominus transtulit à te
 peccatum tuum, & tamen à proprio filio
 sub oculis solis huius dehonestatus tan- *2. Reg. 12.*
 tum non regno, & vita priuatus Rex for-
 tissimus, & multis insignis victoriis, quasi *2. Reg. 16.*
 timidus, & spoliatus fugere cogitur: vbi
 nec vilissimi hominis puluerem, & lapi-
 dem spargentis in eum contumelias ef-
 fugere potuit, & opprobria. Quod ille hu- *Sextò, &*
 militer agnoscens, Dominus, inquit, præ- *negligen-*
 cepit, vt malediceret. Siue cum negligen- *tia, vel*
 tia, aut ignorantia peccamus. Nam Heli *ignoran-*
 sacerdotis pœnam, quod corripere filios *tia.*
 neglexisset, audiuimus, & horremus. Et *1. Reg. 2.*
 pro peccato, quod ex ignorantia admitti-
 tur, qui tam multiplex ad expiandum ritus
 iniungitur, de vitulo, de impositione
 manuum super caput eius, de sanguine, de
 septemplici aspersione, quam lucidè indi-
 cat, nimis mandata tua custodienda? Sed *Leu. 4.*
 cuius non aures tinniant, & quidem am-
 be, cum audierit Mosem dilectum tuum, *Exod. 33.*
 quem ex nomine, & præ omnibus noue-
 ras, tam durè increpatum, tam acerbè pu-
 nitum pro eo, in quo humanus oculus ne *Deut. 32.*
 culpam quidem intueri valet? Quia præ- *34.*
 uaricati estis in medio filiorum Israel ad
 aquas contradictionis, videbis terram, &
 non ingredieris in eam; & ascendens in
 montem Hebo mortuus est. Quis credat?
 Quis non contremiscat? Perpende Mo-
 sem, labores in populo deducendo, carita-
 tem

Psal. 35.

tem & mansuetudinem in rebelles, familiaritatem cum Deo; & tamen audit. Non intrabis in terram, ascende in montem, & morere. O iudicia tua abyssus multa. Non dicat homo, quare hoc? aut quid hoc? non dicat, non dicat: homo est. Dicat potius, & oret, ut opere compleat, Tu mandasti mandata tua custodiri nimis. Quod si diligenter intueatur, quæ in lege tradenda veteri prodigia, & terribilia adhibueris, quot, & quam horrenda maledicta in eos qui violarent, addideris; multo autem profundius, ac mente deuotissima consideret quomodo ad legem tradendam uiam non Moysen in montem seu caris sed ipse de caelo descenderis, & quid à te ipso laboratum, quid toleratum, quid impensum, & superimpensum, ut ea sanciretur, & commendaretur hominibus, non poterit non cum stupore clamare, uere nimis mandasti mandata tua custodiri nimis.

Custodienda valde mandata.

Primo, ob maiestatem legislatoris.

Psal. 18.

Sed quare id vel nimis mandat, ut fiat, ut fiat nimis, non una causa est. Primum enim nimis mandat custodiri quia maiestas legislatoris id exigit. Non enim qui Dominus est, & tantæ autoritatis eminentia, ei perquam merito obtemperandum est; cum præsertim & sanctitas præceptorum, & iudiciorum; quæ iustificata sunt in semetipsa, & rectitudo, atque splendor id suadeat. Nec laborandum an vult

hæc sit ex causis, cum Scriptura dicat. Vt *Exod. 20.*
 probaret vos venit Deus, & vt terror eius
 esset in vobis, & non peccaretis. Quor-
 sum enim accensibilis ignis, & mons fu-
 migans? Quorsum lampades, & tonitrua,
 & fulgura, & voces, & sonitus tubæ, & tam
 multa terribilia, propter quæ Moyses ipse,
 teste Apostolo ad Hebræos, dixit: Exterri- *Heb. 12.*
 tus sum, & tremebundus. Quorsum, in-
 quam, nisi vt animos hominum, ad reue-
 rentiam, & obedientiam tantæ Maiestatî
 exhibendam permouerent? Denique ad
 hoc ipsum hortans populum ipse dixisti:
 Vos vidistis, quæ de cælo, locutus sim vo- *Exod. 20.*
 bis. Nimis ergo custodienda sunt, quæ tan-
 tus præcipit legislator.

Deinde, quia mundi sunt oculi tui, ne *Secundò,*
 videant malum: & ad iniquitatem respi- *ob odium*
 cere non poteris. Quomodo itaque præ- *Dei con-*
 sentissimus omnibus, illorum scrutans re- *tra pec-*
 nes, & corda rectis oculis aspicere poteris *cata.*
 iniquos, cum odio sit impius, & impietas *Apoc. 2.*
 eius? Rectè ergo quoniam præcepta tua *Sap. 14.*
 repellentes odisti, mandasti mandata tua
 custodiri nimis. Quis enim in regno suo,
 & in domo sua, si munditiam diligit, im-
 munda, & fœda tolerabit? Ita cum ex
 legis obseruatione munditia in corde fiat,
 mandasti præcepta tua custodiri nimis,
 per quæ mundum cor in filijs Adæ etiam *Psal. 50.*
 creatur, & spiritus rectus adhuc in carne
 mortali innouatur, vt coram te non in-
 dignus

dignus appareat. Quod si etiam tam multa peccata, quæ in oculis tuis fiunt, indefessa longanimitate sustentas, non ex minore iniquitatis odio, aut obscura foeditatis notitia prouenit, sed ex abundantia pietatis, vt cum acceperis tempus, & lumen, ac vires addideris, facias per mandatorum obseruationem tales, quos non modo non auersari, sed benignè etiam aspiciere possis.

Tertiò, ad reformandam in animis diuinam similitudinem.

Tum etiam, quia regiam illam imaginem, quam ipse pulcherrimam condidisti, & reformare satagis, & venustare. At qui mandatorum neglectu, & transgressione fuscatur pessimè, & quasi piceo quadam colore denigratur. Dignum itaque est, vt superna illustratione, cœlestique fulgore per mandatorum obseruationem tibi similis iterum splendeat, atque in se (ô sublimitatem ambiendam!) tuam ineffabilem pulchritudinem representet, vt audiat de se loquentes. Quæ est ista, quæ ascendit dealbata, quæ est ista, quæ in tam vili speculo diuinæ formositatis speciem exprimit? cui dicere possis, Concupiscet Rex decorem tuum.

Cant. 3.

Psal. 44.

Quartò, quia simul cum præceptis ipse dat gratiam.

Mandas præterea nimis, quia si præcepta cumulas, gratiam exhibes: & iustas instas præcepto, qui præcurris auxilio, vt si tibi seruire nos diligenter imperas, quæ si tuis id sumptibus fiat. Cur ergo non mandes custodiri valde, qui valde subueniunt.

nis? Quasi verò graua mandata sint, quæ gratia leuat: aut onus molestè sentiat, quod iugum super maxillas exaltans ipse subleuas, ipse portas. Augent etiam fiduciam nostram tot dona charismatum, tot munera gratiarum, quæ Ecclesiæ tuæ filiis, & in legē tua die, ac nocte meditantibus exhibuisti. Aperitur enim nobis ex ea parte, qua lucem tuam intendimus, si attentè perspiciamus, gratiæ tuæ sublimitas suavissimè hilaris, & dulcissimè blandiens, extendens ad nos suscipiendos, amplectendosque piis manibus plenas gregibus bonorum exemplorum, dum pueri, atque puellæ teneros annos prætergredientes, non solum mandata, & iudicia tua seruauerunt, sed etiam cõsilia amplexi sunt: quin etiam usque ad sanguinem, & immanissimos cruciatus immobiles ad extremum vitæ spiritum adhæserunt tibi. Quis non ergo inconcusso animo mandata custodiat, quando ipse in nobis & pugnas, & vincis? & luctam cum carne considerans hortaris, vt pugnemus: adiuuas vt vincamus: certantes inspectans, deficientes subleuas, vincentes coronans?

Huc accedit nobilitas finis. Nam quo perfectiora, & sublimiora sunt opera, eo instrumenta requirunt subtiliora, & illorum usum diligentiorē, atque aptiorem: vt, si egregia imago formanda sit ex ligno, vel lapide, scalpella, & alia ferramenta: si in

L lamina

Osee I.

Psal. I.

Aug. Cõf. l. 8. c. 11

Quintò, ob præstantiam finis.

in Apol.

lamina aënea incidenda, tenuissimus stylus: si exprimenda coloribus, pennicillus idoneus curetur: eadēque ratione in alijs. Denique vt artificis consilio, finique operis, & oculorum acies, & firma intentio, & instrumenta respondeant. Atque finis huius doctrinæ, teste Greg. Nazianzeno, ille sublimissimus est, animæ pēnas aptare, eamque à mundo abreptam Deo offerre, diuinæque imaginis dignitatem vel integram, atque incolumem conseruare, vel periclitantem fulcire, vel dilapsam pristino splēdori restituere, Christumque per Spiritum sanctum in pectoris domicilium admittere; ei que, vt in summa dicam, quæ superno ordini se se adiunxerit, diuinitatis supernamque beatitudinem afferre. Huc magistra lex tendit, huc Prophetæ inter Christum, & legem interiecti, huc spirituales legis absolutor, & finis Christus. Quæ cum sublimia sint, & excelsa, miramur, & artifex ipse Deus tam multa, tam sublimia edidit instrumenta? &, si à nobis, qui cooperatores sumus in hoc opere, multam diligentiam, & singularem attentionem exigit? Ac si nobis apertè dicat, Vide quæ operis habeas: vide qualibus adminiculis, & quomodo vtaris, vt semper contra mallei sonitum reformidans, vigilia tuæ opus ad perfectum expolias. Audi enim quam diligentiam in terrenis operibus

seculi ponant opifices. Sic omnis faber, & architectus, qui noctem tanquam diem transigit, qui sculpsit signacula sculptilia, & assiduitas eius variat picturam: cor suum dabit in similitudinem picturæ, & vigilia sua perficiet opus. Sic faber ferrarius sedens iuxta incidem, & considerans opus ferri, vapor ignis vret carnes eius, & in calore fornacis concertatur: vox mallei innouat aurem eius, & contra similitudinem vasis oculus eius. Cor suum dabit in consumptionem operum, & vigilia sua ornabit in perfectionem. Quod si tantum laboris, ac studij in vilissimis hisce operibus sumitur, quid assumendum ad expoliendam in nobis imaginem Dei? Sanè tam subtiliter curam illam descripsisse videtur Sapiens, vt quomodo alibi piger ad formicam mittitur, ita veræ sapientiæ profectores ad infimarum huiusmodi artium sapientes, velut ad Magistros & curæ, & vigiliæ mitteret.

Præterea, quod dulcissimum est medicari, & sanctæ spei seminarium, non ideo præcepta coaceruat, vt nos premat, aut minus faciat spontaneos; sed ex ingenti, quo erga nos tenetur amore, & voluntate sua donâ liberalius conferendi. Quia enim largè effluere diuinorum flumina donorû minimè possunt, vbi puritas deest mentis: puritas autem sine præceptis, quæ dirigant, & à terrenis abstrahant, acquiri

Sextò, vt
capacio-
res effi-
ciamur
eius libe-
ralitatis.

non potest: idcirco mentis puritatem studiosè procurans, præceptorum adhibet ad-iumenta, quibus mansueti, & humilio-res redditi, capaciores efficiamur. Aqua enim de collibus defluit, in valles confluit: ita thesaurus donorum, & gratiarum non nisi in humili mente quiescit. Vera autem obedientia non est nisi humilium. Quispe

**Humili-
tas vallis
benedi-
ctionis.
2. Paral.
20.**

pe humilitas verè vallis benedictionis ap- pellatur: in qua post victoriam & benedi- citur Deus in laudibus, & ipse vicissim coronæ benignitatis suæ benedicit. Scri- ptura refert, vbi populus insigni parta vi- ctoria, Domino potius de caelo pugnante, quam ipso terrenis armis præliante, ad hostium spolia conquirenda conflueret, in valle benedictionis substituisse, quia ibi Do- mino benedixerunt, qui victoriam tribue- rat. Ergo si in conflictu carnis, & spiritus victoriam exoptamus, adiutorium nostrum in eius nomine reponentes, ad vallem be- nedictionis concurramus. Nam si habet argentum venarum suarum principia, & auro locus est, in quo conflatur, vt Scri- ptura in Iob loquitur, haud dubium, quum

Iob 28.

in humilitate, qua Deo placemus, & terrenis abstrahimur, argenti venæ sint, & auri. Infinitus enim thesaurus est hominibus observatio mandatorum Dei. Cura enim disciplinæ dilectio est, & dilectio cus- todia legum illius. Quis autem dilectio- nem Dei vacua sibi pertuasionem promittat

Sap. 6.

qui ab eius obedientia, & amore deflectat? *2. Par. 20.*

Sic enim & Iosaphat victor extitit, cum cantores Domini constituit, qui voce consona laudarent Dominum, atque dicerent: Confitemini Domino, quoniam in æternum misericordia eius.

Postremò ob magnitudinem coronæ, *Septimò,* quæ præcepta seruantibus repromittitur, *ob præ-* Non enim, vt olim fideli Abrahæ propter *mijalti-* obedientiæ meritum, & vnici filij destinatum animo sacrificium; & quod in se fuerat, exhibitum, aut posterorum multitudo, aut repromissionis terra promittitur: sed quod oculus non vidit, nec auris audiuit, *1. Cor. 2.* nec in cor hominis ascendit, in fine reddendum, sine fine mansurum. Felicitatis *Psal. 89:* enim illius nequaquam anni sunt, qui pro *Psal. 101-* nihilo habentur; neque dies sunt, qui sicut vmbra declinauerunt; sed dies sunt nulla varietate mutabiles, nullo termino terminandi. Quare, si verè voluntus affirmare, & rectè iudicare, Aeterna requies æterno labore esset emenda. Hic autem labor noster exiguus est, breuis est, & quasi vnus diei, etiam si tota vita laboremus. Non *Galat. 5-* deest quidem labor, carne aduersus spiritum concupiscente, dum renuntiamus carnis operibus; & carnem nostram, quo verè simus Christi, id est, de Christi simus parte, & nos ipse possideat. timoris, & amoris illius casti clauis crucifigimus. Sed quantum est hoc ad illius vitæ perfectam beati-

L 3 tudinem?

tudinem? in qua & mensura est sine mensura, & terminus sine termino, & satietas sine indigentia, vel fastidio; & pax, quæ nulla turbatione interpoletur; & lux quam nulla nubes obnubilet; & salus, quam nulla infirmitas intercيدات; & denique vita, quam nulla mors auferat, sed omnium bonorum perpetua lætitia cumulet. Cesset ergo vel maligna obmurmuratio, vel inficiens admiratio, si talia præparans talia præcipit, vt mandata eius custodiantur nimis.

§ Vtinam dirigantur viæ meæ, ad custodiendas iustificationes tuas.

VOx hebræa, vnde versum est dirigantur, significat simul præparare, disponere, firmare. Hæc autem omnia necessaria sunt in via Domini, vt rectè quis ambulet. *Ephes. 2.* Nam & Apostolus ait. Quæ præparauit Deus (id est bona opera) vt in illis ambulemus: & Psalmista orat. Perfice gressus meos in semitis tuis, vt non moueantur vestigia mea. Et alibi. A Domino, vel Apud Dominum (vt nostra habet editio) gressus hominis dirigentur, & viam eius volet: id est, opera grata habebit: & complacebit sibi, ac delectabitur in illis. Accipiuntur autem gressus pro itinere, & ratione viuendi. Non enim iste, vt multi, qui vias difficiles sectantur, & lassantur in via iniquitatis, finem vult, media nõ vult, sed

Ephes. 2.

Psal. 16.

Psal. 36.

Sap. 5.

sed cupit recto itinere viam mandatorum
 eius sic currere, vt & in hac vita, eo quo di-
 ctum est modo, sit beatus, & ad brauium
 valeat peruenire. Cupit autem dirigi vias,
 id est, rectas fieri, ne ad dexteram decli-
 nans, aut sinistram à recto calle delectat. *Necessi-
 tas dire-
 ctionis
 Dei.*
 Quam id autē pro nostra fragilitate pro-
 cliue factu sit, & à natura ipsa languida
 ostendit, & multitudo abstrahentium per-
 suadet, & experientia ipsa plus nimio ma-
 nifestat. Quam enim multi, qui rectē cur-
 rere cœperant, à fascinatione nugacitatis, *Sap. 4.*
 & inconstantia concupiscentiæ abrepti à
 recto itinere deflexerunt? Porro optantis
 vox est, Vtinam. Nec verò leuiter, sed om-
 nino ardēter optat ad Dominum pergere,
 ad quem totis visceribus anhelat propter
 illas omnes rationes, ob quas præcedenti
 versiculo diximus Dominum mandasse,
 vt mandata custodirentur nimis. Verunta-
 men, bone Domine, si res ista in volun-
 tate, & potestate currētis est, quid opus est
 optare? quid à te petere? cum ea, quæ in po-
 testate nostra sunt pro arbitrio operemur? *Qui non
 solum di-
 rigit, sed
 etiā por-
 tat nos.*
 Hic autem petit, & orat, & optat, vt di-
 rigantur à te vię illius. Nimirum pericula
 perpēdebat, carnis infirmitates cogitabat:
 quę cum animaduertuntur, vnum superest,
 vt ad te confugiamus, qui ponas in via
 gressus nostros; &, sicut pollicitus es, ipse
 nos portes. Ego feci, inquis, & ego feram, *Isa. 46.*
 portabo, & saluabo. Nec vtcumque por-
 tabis,

Exod. 19. rabis, sed sperantes, amantesque, vt de populo quondam tuo dixerat: super alas portabis Aquilarum, vt non modo veloci cursum tendamus, sed nec fatigemur, nec lassemur: nec in terra hac peregrinationis, & valle lacrymarum semita in pedibus nostris appareat. O felices, ô ter felices, quos super alas Aquilarum, & pennas tuæ vocationis, tuæque virtutis portas: vt iure optimo, qui talia cogitat, optet, atque suspiret, Vtinam dirigantur viæ meæ ad custodiendas iustificationes tuas.

6 Tunc non confundar, cum perspexero in omnibus mandatis tuis.

Perspicere hic significat etiam effectum operis. Merito non confunditur, qui perspexit in mandata Dei. Sunt qui vocem græcam, ἐπιβλέπειν, putent significare non quemcunque aspectum, sed diligenter inuestigantem, & perscrutantem. Sic enim mandata Dei inspicienda sunt. Et fortasse illud Apostoli Iacobi. Qui autem perspexerit in legem perfectam libertatis, præsentem etiam locum explicat: subdit enim. Non auditur obliuiosus factus, sed factor operis. Quare & hic perspicere non erit nudus aspectus, sed indicat nobis non oportere præceptorum Dei inspectores obliuiosos, & desidēs esse, sed ad operis executionem renes esse accingendos: vt succincti lumbos in veritate, cum baculo constantiæ, & fidei, nudis à fæce terreno-

Ephes. 6.

ΓΙΙΙ

num pedibus ad repromissam terram festinanter properemus. Sed & Hebraica vox qua & aspicere, & accuratè intendere significat, ac diligenti ad eam rem conatu contendere, indicat nudum aspectum non esse. Et ex eadem radice deriuantur voces, quas interdum spem, interdum fiduciam interpretamur: vt sit sensus. Acutam mandatorum inspectionem eam esse debere, eoquetandem dirigendam, vt cum spe, & fiducia ad actionem velocissimè progrediamur. Alioqui similitudo illa eiusdem Apostoli de viro considerante vultum naturae suae in speculo, statimque, vbi oculos auerterit, obliuiscite omnia, optimè in nos quadrabit. Si autem, vt oportet, aciem in ea intenderimus, merito sperare poterimus non esse nos confundendos. Tunc, inquit, non confundar, cum perspexero. Nam qui auerterit se à mandatis Dei, multiplici confusione confundatur necesse est.

Primum, confundetur confusione illa magna, & horribili; quando caelis magno impetu transeuntibus, caelorumque virtutibus commotis, Iustisque in memoria aeterna reuerentis, & non timentibus ab auditione mala, ipsis Angelis testibus, atque hominibus, cuncta creatura contremiscent, in opprobrium aeternum, & confusionem interminabilem detrudentur. Cum ignis, & sulphur, & spiritus procellarum

Qui auer-
titur a mā-
datis cō-
funditur.
Primo cō-
fusione
aeternae
damnationis.
Cum 2. Pet. 3.
Luc. 21. 6.

Pfal. 10. *Iob.* 20. *Secundò*
repulsarū
precum.
2. Reg. 2.

paracalici eorum fiet. Hæc est enim pars
 hominis impij, & qui procul à lege Dei
 sui tam impudenter illectus est, & abstra-
 ctus.

Pfal. 33.

Secundò, significat interdum confusio
 in Scripturis ruborem illum, & verecun-
 diam, quã ex negata sibi petitione aliquis
 incurrit: vnde dicitur. Petitionem vnam
 postulo à te, ne confundas faciem meam.

Et Psalmographus ait. Accedite ad eum, &
 illuminamini, & facies vestræ non confun-
 dentur. Tanquam dicat, qui per obseruan-
 tiam mandatorum recto corde ad Deum
 accedunt, benevolentia, & splendore vultus
 illius, grataque petitionum auditione
 recipiuntur. Hoc est enim illuminatio eo-
 rum, sicut illis, Illustra faciem tuam super
 seruum tuum. Illumina vultum tuum super
 nos. Signatum est super nos lumen
 vultus tui Domine. Quoniam ergo Domi-
 nus, qui voluntatem timentium se facit,
 & deprecationem eorum audit, preces eo-
 rum, vtpotè ab obedientia deductas, atque
 ab amore, & spe dictatas clementer exau-
 dit, rectè gloriatur Propheta, vbi legem
 Domini perspexerit, futurum, vt non con-
 fundatur. Quid enim neget Dominus fontem
 misericordiarum ei, qui sibi se non negat.
 Curandum itaque diligenter, si exaudiri
 volumus, vt munditiam cordis conquiren-
 tes, petamus, quæramus, pulsemus, vt acci-
 piamus, vt inueniamus, vt sine hæsitatio-

Pfal. 30.
Pfal. 66.
Pfal. 4.

Pfal. 144.

ne ape
 Sur
 qua, &
 chiele
 fusio
 nē par
 autem
 ne, & v
 contra
 vigilat
 dus an
 Dauid
 Amme
 cidisse
 quam v
 tes appa
 guntur
 sunt. C
 bellum
 Sed, o de
 li enim
 sunt, qu
 descise
 Et sanè
 filijs Ise
 ptura di
 les popu
 rat enim
 fordis, &
 Quid es
 nisi pec
 fuisse, qu
 25

ne aperiatur nobis.

Sumitur tertio confusio pro iniuria aliqua, & dehonestatione: quomodo per Ezechielem Dominus dicit. Eras nuda, & confusione plena, Quid enim æquè confusione parit, atque nuditas, & contemptus? Qui autem præcepta Dei euacuat, iustitiæ lumine, & virtutum indumento nudatur. Quod contra per B. Ioannem dicitur. Beatus, qui vigilat, & custodit vestimenta sua, ne nudus ambulet. Scimus autem, & Nuntijs Dauid quos ad Hanon Regem filiorum Ammon miserat, nihil ignominiosius accidisse, nihil magis confusione plenum, quam vt vestes præcinderentur, & illæ partes apparerent, quæ & ob confusionem teguntur, & sine confusione cerni non possunt. Quod Dauid indignissimè ferens, bellum atrocissimum contra eum mouit. Sed, ô deplorandam miseriam nostram. Illi enim id ab alienigena, & per vim passi sunt, quod nos vltro, si à diuinis mandatis desciscimus, turpissimè nobis inferimus. Et sanè perpendendum valde est, quod de filijs Israel mandata transgrediētibus Scriptura diuina loquitur. Videns ergo Moyses populum, quod esset nudatus (spoliauerat enim eum Aaron propter ignominiam sordis, & inter hostes nudam constituerat.) Quid est enim populum fuisse nudatum, nisi peculiari Dei protectione spoliatum fuisse, quæ eos & tegebat, & ornabat? Quid

L 6 est

Tertio
ignomi-
niose tra-
stationis.
Exec. 16.

Apoc. 16.

2, Reg. 10.

Exod. 32.

est propter ignominiam sordis, nisi nihil esse ignominiosius, nihil sordidum magis, quam hac Dei veste nudari? Additur ad hæc etiam nudum inter hostes constitutum fuisse, fortasse quod in nuditate iustitiæ, & rectitudinis, quibus spoliati, induti sunt

sal. 108.

quasi diploide confusione sua; & in medio hostium nudi, sine peculiari iustorum protectione derelicti. Vide quid faciat reliquisse Dominum, reliquisse mandata.

Est & confusio bona ex inspectione legis.

Sed prætereundum non est diuinæ legis inspectionem tum confusionem auertere, sicut dictum est, tum confusionem adducere. Auertit malam, adducit bonam. Nam

& non confunditur malis confusionibus dictis, qui præcepta diligenter scrutatur; & idem confusione bona confunditur. Quis enim non vehementer confundatur, si in speculo diuinorum præceptorum faciem anime sue diligenter intueatur? Videt enim in multis se offendere, & propter exactam illorum sinceritatem, & propter multiplices suos nauos. Tam multa sunt, tamque subtilia, in quibus peccamus, ut valde cæcus, & audax sit, qui sibi perfectam puritatem arrogare audeat. In multis offendimus omnes; & delicta quis intelligit? Var-

*Ias. 3.
Psal. 18.
Moral. 1.
2. c. 1.*

de B. Gregorius. Scriptura, inquit, sacra mentis oculis, quasi quoddam speculum opponitur, ut interna nostra facies in ipsa videatur. Ibi etenim fœda, ibi pulchra nostra cognoscimus: ibi sentimus quantum pro-

proficimus, ibi à profectu quam longè distamus. O Domine, Domine da nobis in *Psal. 35.* lumine tuo videre lumen, fœda nostra cōspicere, vt abstergamus: humilitatem nostram agnoscere, ne altè sapere audeamus. Da nobis confusionem adducentem gratiam, & gloriam. Da nitrum, & aquas *Rom. 12.* *Ier. 2.* sillonis ad maculas repurgandas. Ipse enim fons, ipse lotor es. Tē lauante, te custodiente non confundemur, cum loque- *Psal. 126.* mur inimicis nostris in porta.

7 Confitebor tibi in directione cordis: in eo, quod didici iudicia iustitiæ tuæ.

Confitebor tibi, & gratias agam in directione cordis, id est, pro ipsa directione, qua vias meas, studia mea, & voluntates meas direxisti, docens me iustificationes tuas. Quod cum maximum sit beneficium, æquissimum est, vt de eo tibi gratias agam, & confitear nomini tuo. Vel in directione cordis, id est, corde recto, integro, atque perfecto. Super hac misericordia tua, & veritate tua confitebor tibi. Neque enim potest quis pronuntiare vtcumque dignè laudes tuas, nisi recto, & simplici fuerit corde. Sed siue hoc, siue illo modo intelligam, ob id gratias agam, quoniam didici iudicia iustitiæ tuæ, vt doctus, & auctus fierem præceptis tuis: id enim vox illa, didici, hoc loco significat. O qualis ar-

tifex est, Domine, Spiritus tuus, qualis doctor! in omne, quod voluerit, mentem docet; solumque tetigisse docuisse est: cum aperit aures virorum, & erudiens eos instruit disciplina, vt auertat hominem ab his, quæ facit, & liberet eum de superbia, eruens animam eius à corruptione. Merito ergo gratias ago, quod tanto doctore didicerim testimonia tua.

Iob 3.

Perfecta doctrina etiam afficit.

Non puto autem de ea doctrina dici, quæ pura, & nuda cognitio est, quæ docet, sed non afficit: instruit, sed non promouet. Nam moralis doctrina nequaquam in cognitione sola consistit; neque hoc est didicisse, vt oportet, legem Domini. Vinum, v. g. non perfecte didicit, qui colorem tantum aspicit, cum flauescit in vitros; sed nec ille, qui eius odore delectatus trahitur. Cum enim tria sint color, odor, & sapor, quis vinum perfecte cum nosse affirmet, qui saporem illius ignoret? Ergo & vinum testimoniorum diuinorum non planè didicit, qui eorum saporem non degustarit. Sic ergo accipiamus vinum

Eccl. 19.

non apostatare faciens à Deo, sed agglutinans illi: non sensum mentis euertens, sed castè inebrians: vinum scilicet electorum,

Ephes. 5.

non in quo luxuria est, sed germi-
nans Virgines. Cæleste hoc vinum quis se ractet didicisse, nisi perfectiones, quæ in ipso sunt, sapienter intellexerit? Nam &

3. Reg. 19.

Elias mirabili illa visione in spelunca preuentus

uentus spiritu grandi & forti, subuertente
 montes, & conterente petras, non ibi Do-
 minus degustauit. Vidit quippe quod ter-
 reret, vidit quod reuerentiam incuteret,
 quod faciunt Dei praecepta cognita, sed
 nondum experientiae magisterio degusta-
 ta. Sed nec in igne Dominus, cum scilicet
 infirma, & carnalia nostra comburit, dum
 ei in timore, & reuerentia seruiamus, quo-
 niam ignis consumens est, sed in sibilo au-
 re tenuis. Ibi enim, & mandatorum ma-
 iestas, quae ante terruit; & ignis, qui fo-
 num, stipulamque combussit, in sibilum
 aurae tenuis, dulcedinem scilicet, & suauitatem
 mandatorum conuertitur, ut sapiat
 ipsum Legislatorem. Etenim quemadmo-
 dum vinum vini saporem, & cibaria quae
 suum proprium exhibent, ita manda-
 ta diuina saporem habent Dei. Non ita-
 que immerito gratias agit, qui non solum
 illuminatus est, ut intelligeret, permotus
 ut faceret; sed etiam affectus est, ut man-
 data Dei percepto eius sapore diligeret:
 quod verè didicisse est. Vnde & Beatus
 Gregorius diligenter aduertit, Discipulos,
 qui cum Domino in Emmaus pergebant
 tam multiplici ipsius Saluatoris doctrina
 minimè illuminatos fuisse, ut eum agno-
 scerent. (Non enim auditores legis tantum
 illuminantur) sed faciendo, dum scilicet
 hospitium ex caritate exhibent, illumina-
 tos esse. Nec mihi ab hac doctrina dissen-
 sisse

Deut. 2.

1. Cor. 12.

Non au-
 diendo
 tantum,
 sed simul
 agendo o-
 culi ani-
 mae illu-
 minan-
 tur.

Luc. 24.

Iob' 4.

siſſe Spiritus ſanctus videtur, dum Eliphaz
Themaites de longa viſione diſputans,
tria etiam in hac Dei notitia notat, nimi-
rum pauorem, & tremorem omnia oſſa
perterrefacientem: deinde horrorem pilo-
rum carnis ſuæ: tertio vocem quandam
quaſi auræ lenis. In quorum primo ter-
ror, & fulgor præceptorum ſignificatur: in
ſecundo carnis concuſſio, & confixio, quæ
per illam inducitur: in tertio dulcedo au-
ræ lenis, qua illorum ſuauiſ, Deiq; præ-
cipientis dulcedo guſtatur. Summa au-
tem viſionis hæc eſt, vt apertè intelliga-
mus, & ſenſu ipſo deguſtemus, hominem
Deo comparatum non iuſtificari: neque
factore ſuo quantalibet fortitudine præce-
ptorum in obſervatione pergat, puriorem
apparere poſſe. Quare tota huius ſapientie
diſputatio eo fine concluditur. Ecce

Iob' 4.

qui ſeruiunt ei, non ſunt ſtabiles, & in
Angelis ſuis reperit prauitatem. Ergo tunc
perfectè pro accepta notitia gratias agi-
mus, ſi mandatorum Dei non ſolum ob-
ſervatione perficimur, & purgamur; ſed
etiam guſtata ſuauiſate paſcimur, & oble-
ſtamur. Sed metuentes, & comparantes

2: Cor. 10.

noſmetipſos nobis, cum tremore, & timo-
re ſalutem noſtram operemur, illud cum
reuerentia, & humilitate ſubindè rumi-
nantes. Ecce qui ſeruiunt ei, non ſunt ſta-
biles, & in Angelis ſuis reperit prauita-
tem. Eat ergo nunc, ſi placet, humana ſu-
perbia

perbia, & vix tenui illorum odore resper-
 sa, audeat iactare sese, quod mandata didi-
 cerit. Quamuis & gratias agere pro acce-
 ptis, ad maiora aditum præparet. Sed at-
 tendat quisque sibi: videat vbi iam est, &
 vbi nondum est: vt de perceptis muneribus
 gratias agens, ingratus non sit; & ad fu-
 tura suspirans, quasi iam plenus, superbus
 non sit.

8. Iustificationes tuas custodiam: non
 me derelinquas vsquequaque.

Si dixisset, iustificationes tuas custodiui, Iure po-
 posset quis existimare petitionem hanc, stulat Dei
 ne omnino derelinquatur, in eo niti, quod custodia,
 mandata Dei custodierit. Et merito, qui qui man-
 ea seruat, protectionem, & custodiam Dei data Dei
 spe bona sibi pollicetur. Quomodo enim custodit.
 Deus amantem deserat, qui antequam a-
 maretur, inflitit crebescens multimodis
 vocibus, vt amantem quæreret, quærens
 inueniret, inuentum dilectionis brachijs
 retineret: At qui, qui habet mandata mea,
 & seruat ea, ille est, qui diligit me, inquit *Ioan. 14.*
 Veritas: qui autem diligit me, diligitur
 à Patre meo: & ego diligam eum, & mani-
 festabo ei me ipsum. Verè etenim, Domi-
 ne, te nemo amittit, nisi qui dimittit. Verbo, cu-
 Nunc verò, quia non ait custodiui, sed custodia,
 stodiam, duo præcipuè indicare videtur: firmum
 alterum firmum propositum seruandi le- signifi-
 gem tuam, sicut & infra dixit, Iuravi & sta- tum.
 tum.

tui

**Secundo
perseue-
rantia.**

tui custodire iudicia iustitiæ tuæ. Non enim utcumque seruauit, aut seruaturum se promisit, sed firmo proposito iurauit, & statuit. Alterum perseveranti custodia in obseruatione mandatorum esse pergendum. Neque enim ad tempus aliud quod seruare est satis, sed perpetuo id agendum, curandumque est; sicut & perpetuo diuina protectione indigemus, que perseveranter custodientibus est promissa, & perpetuo sub illius aspectum uiuimus cuius oculi interiora ventris inuestigant, & perpetuo noua sanctificatione, & emundatione indigemus, qui ipso uiuendi uis quasi quotidie veterascimus. Propterea itaque de futuro ait, Iustificationes tuas custodiam.

**Bona tri-
bulatio a-
liqua.**

Sed quod subdit. Non me derelinquas usquequaque: vel, ut est in Hebræo, usque ualde: quod idem est, atque omnino, profususque relinquere; multa nobis, & magna, & dignissima scitu subindicat. Non potest ne uillo modo derelinquatur, sed ne proteritus deseratur, cum sciret nimirum, utile nobis esse ad mensuram interdum derelinqui; quod inde multa, atque egregia subsequantur commoda. Relinquit enim nos Dominus vel cum tentationibus concessis permittit, vel cum tribulationibus, & angustioribus sapientissimè quatit. Vbi & si deserere aliquo modo videtur, nec tamen deserit: quati permittit, sed non derijci. B

vt indulgentissima mater, inquit S. Macarius Aegyptius, filiolum ita igni applicat, vt salubriter calefiat, sed manu interposita seruat, ne plusquam oportet à flamma tangatur: ita interdum in tentationes permittit nos Deus incidere; vt, vbi timet anima se enerviter cecidisse, ibi accipiat firmius stare. Et deserit ergo, quia tentari nos permittit, & non deserit, quia in ipso conflictu, vt ait B. Diadocus, animæ ostendit ipsius esse victoriam. Multiplex autem inde consequitur utilitas.

Primum elucet ipsa Dei potentia, quæ rubum, & spinas tam facile accensibiles, & igne circumdari sinit, & comburi non suffinet. Magna planè visio, ad quam videntur pellium calceamenta, & inuolucra carnalium cogitationum deponenda sunt. Ita in mirabilibus his alius putatur vincere; id est, anima: alius bella conterit, id est, ipse Deus.

Primum elucet Dei potentia. Exod. 3.

Secundò nutritur humilitas, dum homo se experientia magistra librans, & ponderans, videt quam infirmus sit, quam facile succumberet, nisi iuuantis manu sustineretur. Quid autem vilius, aut ad promerendam gratiam, & perseuerantiam efficacius, quam si homo se in veritate cognoscat?

Secundò nutritur humilitas.

Tertiò excitatur homo validissimè ad orationem. sic Petrus videns ventum validum, timuit, & statim clamauit; sic Apostoli

Tertiò, Homo ad orationem excitatur.

stoli

Matt. 14. foli dormiētem in tempestate Dominum
excitarunt. Dormire enim interdum vi-

Matt. 8. detur, vt soporem nostrum excutiat.

Quartò, Deinde acuitur Virtus, & Caritas
Acuitur iusmodi tentationibus exercetur, quæ nisi
virtus, & exercitatione roboraretur, paulatim lan-
exercetur guesceret.

Caritas. Tum purgatur anima, & purior quoti-
die redditur, prout scriptum est. Aufer ru-
purgatur biginem de argento, & egredietur vas puri-
anima. rissimum. Temperat quippe Dominus hoc

Prou. 25. modo animum, & repurgat, vitutesque

Eccl. 4. fortiores reddit. Et erunt, vt Scriptura lo-
quitur, in confirmatione creaturæ illius

(hoc est germina, & fructus animæ firmæ
buntur) quoniam in tentatione, inquit
ambulat cum eo (haud dubium quin Do-
minus) & in primis eligit eum. Vide autem
quam sapienter, & admirabili artifice

Eccl. 4. cio. Timorem, & metum, & probationem
inducet super illum: & cruciabit illum in

tribulatione doctrine suæ (quippe hoc mo-
do docet animam Dominus) donec tentet

eum in cogitationibus suis, & credat ani-
mæ illius. (Non enim credit se Deus ani-

mæ nisi probatæ, & tentationibus exercen-
tæ) Qui enim non est tentatus quid sciet

Et vide ingentes fructus ex huiusmodi ex-
perimentis. Sequitur enim. Et firmabit

illum, & iter adducet directum ad illum
quod non sine mysterio quasi improprie

dictum videtur, vt ad illum potius dire-
ctum

quam iter adducat, quam illum ad rectum deducat iter. Puto enim facilitatem, & suavitatem quandam innui, quasi iter rectum, & occasiones virtutum, atque directionis studiosè conquirat, ad nos adducat, nobis offerat, & ante pedes statuatur. Quid præterea? Lætificabit illum. O quanta lætitia post victoriam ex pugna? quam dulce bellum in triumpho? Et denudabit absconsa sua illi. Vide mirabilem Dei familiaritatem, & mysteriorum inexplicabilem manifestationem. Nimirum animæ ita probatæ iam se totum credit, & aperit. Et quasi hæc abundè non essent, addit voce significantissima, non quacunque largitate effundet, sed thesaurizabit super illum scientiam, & intellectum iustitiæ.

Præterea virtus, quæ in infirmitate latebat, in lucta manifestatur; & brachia ærea, quæ Dominus dedit, hostem prosterunt, atque deiiciunt. Quanta enim fortitudo apparet, cum anima cum hoste congredditur; & lacertos, ac vires exerit, quæ ante nuditatem, & pugnam latebant? Atque illo præsertim cum hoste, de quo scriptum est. Reputabit vt paleas ferrum, & quasi lignum putridum æs. & item. Absorbebit fluium, & non mirabitur: & habet fiduciam, quod influet Iordanis in os eius. Nec est potestas super terram, quæ comparetur ei. Quantæ ergo fortitudinis

Sexto fit manifesta virtus.

Iob 41. 42.

nis est non solum huic resistere, sed illum etiam ad terram elidere? Proferatur vel vnus testis Iob, cuius, dum omnibus afflueret, & potiretur bonis, pietas, largitas, & misericordia poterant elucere: fortitudo in aduersis, & virtus in hoste prosternendo non poterat. Calumniabatur olim inimicus, atque illius virtutem extenuans Domino dicebat. Nunquid frustra Iob timet Deum? Nonne tu vallasti eum, ac domum eius, vniuersamque substantiam per circuitum? Vnde nostri maligne esse vallatum per circuitum, nisi quia iam antea circumiens, vt dentem infigeres, vbi que vallatum, ac fortem, Deique protectione munitum inueneras? Quid, cum in manus hostis datus est? Quis eum non arbitraretur vsquequaque derelictum? & tamen derelictus non erat, quia bellator fortis cum ipso erat. Nec solus pugnabat, nec solus vincebat. Ipse in illo pugnauit, & vicit; qui licet ad horam eum dereliquisse videretur, eum tamen nunquam dereliquit. Quid Beatum Antonium memorem, qui inuisibilibus hostibus datus ad flagellum derelictus videbatur; & tamen cum Domino gemebundo clamore diceret. Vbi tunc eras Domine Iesu: suauissimum audiuit responsum. Tecum eram Antonius: & aberat ergo, quia sic flagellari sinebat; & aderat, quia pugnilem confortabat.

Iob 1.

Sed & illa quanta est utilitas tentationis, qua Deo sic ordinante, ab ipso terribilissimo hoste nihil minus volente, coronæ, atque in ipsis fulgentissimæ gemmæ fabricantur? Ut mirari liceat siue utilitatem, & præmia patientis, siue benignitatem, & fortitudinem protegentis. Qui plura voluerit, legat sanctum Chrysostomum in prima Homilia ad populum Antiochenum de utilitate tentationum, & tribulationum. Nobis hæc pauca dixisse sufficiat, ut appareat quam merito, quamque sapienter petierit Propheta non quidem ne aliquo usque derelinqueretur, sed ne usquequaque.

Septimo,
ab ipso
hoste fa-
bricantur
coronæ.

¶ Beth, id est, Domus.

Octonarius Secundus.

9 IN quo corrigit adolescentior
viam suam? in custodiendo
sermone tuos.

10 In toto corde meo exquisivi te:
ne repellas me à mādatis tuis.

11 In corde meo abscondi eloquia
tua: ut non peccem tibi.

12 Benedictus es Domine: doce me
iustificationes tuas.

13 In